

Rada
Európskej únie

V Bruseli 6. októbra 2023
(OR. en)

13684/23

LIMITE

JAI 1243
FREMP 269
AG 112
POLGEN 137

POZNÁMKA

Od:	Predsedníctvo
Komu:	Delegácie
Predmet:	Práca na zlepšení efektívnosti a kvality justičných systémov

Delegáciám v prílohe zasielame poznámku predsedníctva na účely pracovného obeda ministrov spravodlivosti pri príležitosti zasadnutia Rady pre spravodlivosť a vnútorné veci, ktoré sa bude konať 19. – 20. októbra 2023.

Pracovný obed: Práca na zlepšení efektívnosti a kvality justičných systémov

I.

Právny štát je popri demokracii a dodržiavaní ľudských práv jednou zo základných hodnôt Únie. Je hodnotou, ktorá je spoločná pre všetky členské štáty a základom identity Únie. Je kľúčovým faktorom politickej stability a hospodárskej prosperity Európy. Ako podčiarkla predsedníčka Komisie von der Leyenová v správe o stave Únie za rok 2023, *základom našej Únie tak v súčasných, ako i v budúcich členských štátoch bude vždy idea právneho štátu a základných ľudských práv.*

Právny štát zakotvený v článku 2 ZEÚ zahŕňa zásady zákonnosti, ktorá si vyžaduje transparentný, zodpovedný, demokratický zákonodarný proces; právnu istotu; zákaz svojvoľnosti výkonnej moci; účinnú súdnu ochranu vrátane prístupu k spravodlivosti; nezávislé a nestranné súdy, a to aj vo vzťahu k základným právam; deľbu moci a nediskrimináciu a rovnosť pred zákonom.

Vzhľadom na jej význam existujú viaceré európske nástroje na dodržiavanie tejto zásady.

Každoročný cyklus preskúmania právneho štátu Európskou komisiou je nástrojom na prehĺbenie dialógu a spoločnej informovanosti o problémoch v oblasti právneho štátu, ako aj preventívnym nástrojom a nástrojom na podporu prijímania opatrení na posilnenie našich inštitúcií a dôvery našich občanov v tieto inštitúcie. Správy o právnom štáte prijaté od roku 2020 vychádzajú z rôznych zdrojov vrátane porovnávacieho prehľadu EÚ v oblasti justície¹. Pri každoročnom dialógu o právnom štáte sa využíva správa Komisie a okrem Rady pre všeobecné záležitosti vedie ďalšie a hlbšie rokovania o otázkach súvisiacich s právnym štátom, ktoré patria do jej právomoci od roku 2020, aj Rada pre spravodlivosť a vnútorné veci.

¹ 10407/23 – Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície z roku 2023 – oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskej centrálnej banke, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, COM(2023) 309 final.

Podľa porovnávacieho prehľadu EÚ v oblasti justície za rok 2023 sú účinné justičné systémy nevyhnutným predpokladom uplatňovania a presadzovania práva EÚ a dodržiavania zásady právneho štátu, ako aj iných hodnôt, na ktorých je založená EÚ a ktoré sú spoločné pre členské štáty. Pri uplatňovaní práva EÚ konajú vnútroštátne sudy ako sudy EÚ. V porovnávacom prehľade EÚ v oblasti justície sa uvádza ročný prehľad ukazovateľov zameraných na tri základné parametre efektívnych justičných systémov: i) efektívnosť; ii) kvalita; iii) nezávislosť.

II.

Dobre fungujúce justičné systémy sú mimoriadne dôležité pre uplatňovanie a presadzovanie práva EÚ a posilňovanie právneho štátu. Efektívny justičný systém vydáva rozhodnutia bez zbytočného odkladu. Neprimerane dlhé konania a vysoký počet nevybavených prípadov narúša dôveru občanov a podnikov vo vnútroštátne justičné systémy.

Preto je mimoriadne dôležitá hospodárna budúcnosť justičných systémov. Justičný systém, ktorý neponúka dostatočné záruky alebo nefunguje s náležitou starostlivosťou, keď sa niektorý zo účastníkov konania cíti poškodený, bude pôsobiť odrádzajúco na obchodné investície a v dôsledku toho na rast produktivity a na výsledky hospodárstva ako celku. Účinné justičné systémy sú nevyhnutným predpokladom vzájomnej dôvery a zlepšenia investičného prostredia a udržateľnosti dlhodobého rastu. V ročnom prieskume udržateľného rastu na rok 2023², v ktorom sa stanovujú priority v oblasti hospodárskej a sociálnej politiky EÚ, sa potvrdzuje prepojenie medzi efektívnymi justičnými systémami a podnikateľským prostredím členských štátov a hospodárstvom, ktoré pracuje v prospech ľudí. Dobre fungujúce a plne nezávislé justičné systémy môžu mať priaznivý vplyv na investície a majú zásadný význam pre ochranu investícií, čím prispievajú k produktivite a konkurencieschopnosti.

² 15184/22.

Rovnako ako v rámci predchádzajúcich správ, aj správa o právnom štáte za rok 2023 obsahuje podrobnejšiu analýzu nezávislosti, kvality a efektívnosti justičných systémov vo všetkých členských štátoch, pričom sa zdôraznilo, že dobre fungujúce a úplne nezávislé justičné systémy sú nevyhnutným predpokladom toho, aby justícia slúžila občanom a podnikom. Efektívnosť a kvalita justičných systémov závisí od takých parametrov, ako je zaťaženosť³, odhadovaná dĺžka konaní⁴, miera vyriešenia vecí⁵, počet prebiehajúcich konaní⁶, dĺžka konaní, prístupnosť spravodlivosti⁷ a využívanie digitálnych nástrojov⁸ a nástrojov hodnotenia⁹, ako aj od finančných a ľudských zdrojov, ktoré majú k dispozícii¹⁰, najmä či majú primerané zdroje a náležite kvalifikovaných, vyškolených a primerane odmeňovaných zamestnancov. Vyvážené plnenie všetkých týchto ukazovateľov môže byť pre členské štáty náročné, ale z porovnávacieho prehľadu EÚ v oblasti justície za rok 2023 vyplýva, že efektívnosť justičných systémov EÚ sa v prevažnej väčšine členských štátov zlepšuje¹¹.

Finančné zdroje pridelené vnútroštátnym justičným systémom majú priamy vplyv na dĺžku súdnych konaní a mnohé členské štáty prideliť svojim justičným systémom dodatočné zdroje v rámci svojich plánov obnovy a odolnosti. Vykonali tiež viaceré iniciatívy na zlepšenie digitalizácie, čo bolo prioritou viacerých členských štátov. Zaviedli sa tiež inovačné opatrenia, ktoré si vyžadujú poskytnutie odbornej prípravy príslušníkom právnických povolání.

Okrem toho sú primerané ľudské zdroje nevyhnutné nielen na zabezpečenie toho, aby sa súdne rozhodnutia vydávali bezodkladne, ale aj na zaistenie prítlačlivosti povolání v súdnictve a dostatku kvalifikovaných a vyškolených odborníkov, ktorí budú primerane odmeňovaní. Zdroje pridelené justičným systémom by mali zodpovedať významu úloh a povinností, ktoré sú im zverené, pričom výkon spravodlivosti je jednou z najdôležitejších.

³ Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2023, obrázky č. 2 – 4.

⁴ Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2023, obrázky č. 5 – 9.

⁵ Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2023, obrázky č. 10 – 12.

⁶ Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2023, obrázky č. 13 – 15.

⁷ Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2023, obrázky č. 24 – 31.

⁸ Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2023, obrázky č. 40 – 48.

⁹ Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2023, obrázok č. 39.

¹⁰ Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2023, obrázky č. 32 – 38.

¹¹ Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2023, s. iii.

Napokon mnohé členské štáty prijali ďalšie kroky na zlepšenie využívania informačných a komunikačných technológií (IKT) v justičných systémoch, keďže okrem posilnenia justičných systémov zvyšuje digitalizácia ich prístupnosť, efektívnosť a odolnosť. Digitalizácia je kľúčová pre zvýšenie efektívnosti justičných systémov a uľahčenie prístupu k spravodlivosti. Pomôže členským štátom prekonať súčasné a budúce výzvy, ktorým justičné systémy čelia. Využívanie inovačných technológií, napríklad umelej inteligencie a robotizácie, pomáha šetriť čas a umožňuje prenechať opakujúce sa úlohy strojom. V tejto súvislosti sú prekonanie digitálnej priepasti a využívanie umelej inteligencie dvomi výzvami, ktorými sa členské štáty budú musieť v blízkej budúcnosti zaoberať.

Na rozprúdenie diskusie sa ministri vyzývajú, aby sa zaoberali týmito otázkami:

- Mohli by ste identifikovať osvedčené postupy, ktoré sa vo Vašom členskom štáte prijali na zvýšenie efektívnosti a kvality justičného systému vzhľadom na nové výzvy, ktorým justičné systémy čelia, ako je napríklad umelá inteligencia a využívanie videokonferencií?
- Ako by podľa Vášho názoru mohla EÚ ešte viac podporovať členské štáty pri zvyšovaní efektívnosti a kvality vnútroštátnych justičných systémov?